

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”**

**Кафедра фізичної реабілітації, здоров'я людини
та фізичного виховання**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай

“ ____ ” _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**дисципліна «Фізична реабілітація, спортивна медицина»
напрямок підготовки 1201 МЕДИЦИНА
спеціальність 7.12010001 «ЛІКУВАЛЬНА СПРАВА»
факультет медичний
навчальний рік 2016-2017**

Розробники: д.мед.н., проф., завідувач кафедри фізичної реабілітації,
здоров'я людини та фізичного виховання Козак Д.В;
к.мед.н., доцент кафедри фізичної реабілітації, здоров'я
людини та фізичного виховання Коваль В.Б.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини
та фізичного виховання

„____” _____ 2016 року, протокол № ____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

**Тернопіль
2016**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 1201 «Медицина» (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів - 1	Спеціальність: 7.12010001 «Лікувальна справа»	Рік підготовки	
Змістових модулів - 2		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 60		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		10 год.	10 год.
		Практичні	
	30 год.	30 год.	
	Лабораторні		
	год.	год.	
	Самостійна робота		
	20 год.	20 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	год.		
Вид контролю:			
Зараховано		Зараховано	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%): для денної форми навчання – 40,0 : 60,0

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма з дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» підготовлена для студентів 4 курсу медичного факультету зі спеціальностей «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медико-профілактична справа» на основі проекту типової навчальної програми з дисципліни, яка підготовлена відповідно до скорегованого навчального плану підготовки фахівців (затвердженого МОЗ України 24.03.2015 р.) та ухвалена на нараді-семінарі профільних кафедр ВМНЗ МОЗ України (Протокол № 11 від 28.05.2015 р.), а також у відповідності до галузевих державних стандартів – освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців.

Програма розрахована на 60 годин (2 кредити), з яких 40 аудиторних годин (10 годин лекцій та 30 годин практичних занять) та 20 годин самостійної роботи студентів (СРС). Програма структурована на 1 модуль, до складу якого входять блоки 2 змістовних модулів. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного модуля (залікового кредиту).

Видами навчальних занять, згідно з навчальним планом, є:

- а) лекції;
- б) практичні заняття;
- в) самостійна робота студентів (СРС).

Практичні заняття з розділів спортивної медицини проводяться на базі спеціалізованих навчальних кімнат та лабораторій профільних кафедр, в кабінетах спортивної медицини вузів або лікарсько-фізкультурних диспансерів. Практичні заняття з фізичної реабілітації проводяться на базі обласної клінічної лікарні у відділенні ЛФК та на базі санаторію-профілакторію, з демонстрацією хворих відповідно до тематики практичних занять.

Засвоєння тем та змістовних модулів контролюється на практичних заняттях. При цьому для визначення рівня підготовки студентів застосовуються: тестові завдання, індивідуальне та фронтальне усне опитування, розв'язування ситуаційних задач. Також викладачем перевіряється і оцінюється виконання самостійної роботи студентів та індивідуального завдання.

Для перевірки викладачами лікарсько-контрольної карти (форма № 061/о) та картки хворого, що лікується в кабінеті чи відділенні ЛФК або в реабілітаційному центрі (форма № 42/о), які прирівнюються до перевірки історії хвороби, відводиться по 0,5 годин на кожного студента.

Підсумковий контроль засвоєння модуля здійснюється після його завершення. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою, виставляється за багатобальною шкалою та має визначення за системою ECTS й традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

Фізична реабілітація, спортивна медицина як навчальна дисципліна:

□ базується на вивченні студентами анатомії людини, медичної біології, медичної хімії, медичної та біологічної фізики, фізіології, патофізіології, гігієни та екології, фармакології, пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії й інтегрується з цими дисциплінами;

□ забезпечує послідовність та взаємозв'язок з внутрішньою медициною, хірургією, травматологією й ортопедією, неврологією, педіатрією, акушерством і гінекологією та іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосування знань з фізичної реабілітації і спортивної медицини в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності;

□ навчає використовувати засоби фізичної культури й інші фізичні чинники в лікарській практиці для забезпечення профілактики захворювань, а також для більш швидкого відновлення здоров'я, якості життя і працездатності у хворих різноманітного профілю;

□ забезпечує попередження передпатологічних змін та патологічних станів, які виникають при нераціональному застосуванні фізичної активності.

Дисципліна «Фізична реабілітація, спортивна медицина» на сучасному етапі набуває все більшого значення для якісної всебічної підготовки майбутніх лікарів. Особливо з питань, що стосуються збереження і зміцнення здоров'я людей, покращення якості їх життя та забезпечення активного творчого довголіття шляхом оптимізації рухової активності, а також більш швидкого відновлення здоров'я і працездатності хворих різноманітного профілю за допомогою фізичної реабілітації.

Досвід впровадження оптимальної рухової активності в спосіб життя громадян економічно розвинутих країн світу та своєчасна, ефективна фізична реабілітація при захворюваннях, свідчать про можливість істотно зменшувати витрати держави на систему охорони здоров'я, ліки та звернення населення за повторною медичною допомогою.

У зв'язку із зазначеним засоби фізичної культури і спорту починають займати ведуче місце в системі превентивної медицини та відновного лікування. Проте найважливіша в соціальному плані профілактична й

оздоровча функція фізичної культури і спорту, а також максимальний позитивний ефект при фізичній реабілітації, можуть бути досягнуті лише за умов раціональної системи занять фізичними вправами, що, в свою чергу, залежить від кваліфікованого медичного контролю за здоров'ям тих, хто займається. При цьому слід враховувати, що якщо медичний контроль за провідними спортсменами здійснюють в основному лікарсько-фізкультурні диспансери або центри спортивної медицини і лікувальної фізкультури, то медичне забезпечення в оздоровчій фізичній культурі, масовому спорті та при фізичній реабілітації покладено, перш за все, на лікувально-профілактичні установи за місцем проживання, праці чи навчання. Саме тому лікарі загальної практики, сімейні лікарі, педіатри, лікарі вузьких спеціальностей та інші фахівці повинні орієнтуватись в важливих питаннях, пов'язаних із допуском до занять фізичними вправами різних груп населення, володіти засобами й методами медичного (лікарського) контролю за тими, хто займається, знати показання та протипоказання до застосування сучасних засобів фізичної реабілітації при різних захворюваннях та ушкодженнях, мати уявлення про ускладнення і патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, володіти методами їх своєчасної діагностики, профілактики та лікування.

В системі практичної охорони здоров'я спортивна медицина і фізична реабілітація на сьогоднішній день дві різні спеціальності. Проте, вони дуже тісно пов'язані між собою тим, що в їх основі застосування головного стимулюючого чинника життєдіяльності людини – фізичних вправ – для профілактики або лікування хвороб.

Предметом вивчення дисципліни є формування в студентів адекватних уявлень про їхню майбутню діяльність, особливості професії й тих вимог, які будуть пред'явлені майбутньому фахівцеві з вищою освітою. Медичні ВНЗ повинні готувати всебічно розвинених спеціалістів, які б володіли теоретичними знаннями і практичними навичками та вміннями застосування різноманітних засобів фізичної реабілітації в своїй лікувально-профілактичній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Фізична реабілітація, спортивна медицина» вивчається в циклі дисциплін професійно-орієнтованої підготовки, що відповідають структурно-логічній схемі навчального плану та опирається на дисципліни: анатомія людини, фізіологія людини, валеологія, лікувальна фізкультура, фізичне виховання, медична реабілітація, фізіотерапія, рефлексотерапія.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спортивна медицина представляє собою клінічну дисципліну, яка вивчає позитивний та негативний вплив фізичних навантажень різної інтенсивності (від гіпо- до гіпердинамії) на організм здорової та хворої людини. Спортивна медицина сприяє раціональному використанню засобів фізичної культури і спорту для гармонійного розвитку людини, зміцнення її здоров'я, підвищення загальної і спеціальної працездатності, профілактики захворювань.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів вміння проводити медичне обстеження різних категорій населення для вирішення питань допуску до занять фізичними правами, визначення оптимальної дози фізичних навантажень та оцінки їх ефективності.

Основним розділом спортивної медицини є медичний (лікарський) контроль, який вивчає особливості фізичного розвитку, функціональних здібностей, рівня здоров'я та їх динаміку в процесі занять різними видами фізичних вправ: в оздоровчій фізичній культурі, самодіяльному масовому спорті та спорті вищих досягнень.

До головних завдань медичного контролю відносяться: забезпечення допуску до занять фізичною культурою і спортом відповідно до існуючих медичних показань та протипоказань; вирішення питань спортивного відбору та спортивної орієнтації; здійснення систематичного медичного контролю за особами різного віку та статі (в тому числі дітьми, жінками, людьми похилого віку, ветеранами спорту) на всіх етапах оздоровчого та спортивного тренування; розробка та обґрунтування оптимальних рухових режимів для різних контингентів тих, хто займається; участь в плануванні, корекції та оптимізації навчально-тренувального процесу; визначення адекватності фізичних навантажень; розробка та впровадження ефективних методів відновлення і підвищення фізичної працездатності; своєчасна діагностика, лікування, реабілітація і профілактика відхилень у стані здоров'я, що виникають при нераціональних заняттях фізичними вправами; аналіз особливостей перебігу захворювань, травм і ушкоджень у спортсменів; медичне та санітарно-гігієнічне забезпечення навчально-тренувальних занять, спортивних змагань та спортивно-масових заходів, в т.ч. організація допінг-контролю; санітарно-просвітницька робота серед населення.

Фізична реабілітація є складовою частиною медичної та соціально-трудова реабілітації. Як самостійна галузь медичних знань вона вивчає теоретичні та методологічні основи раціонального застосування засобів фізичної культури й інших фізичних чинників у хворих різноманітного

профілю для більш швидкого і успішного відновлення їх здоров'я, працездатності та якості життя, які були порушені внаслідок захворювань, травм або інших ушкоджень.

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами знань про найбільш ефективні засоби фізичної культури й інші фізичні чинники, які використовуються для раннього повернення хворих та інвалідів до побутових і трудових процесів, а також для попередження або ліквідації ускладнень патологічного процесу.

На сучасному етапі в системі фізичної реабілітації хворих значне місце належить одному з найважливіших засобів фізичної реабілітації – лікувальній фізичній культурі. Лікувальна фізична культура (ЛФК) є методом активної, функціональної, патогенетичної й тренуючої терапії і відображає принципи активного відновного лікування, що знаходиться в повній відповідності з реабілітаційним напрямком у сучасній клінічній медицині. Недооцінка цього методу нерідко призводить до суттєвого збільшення термінів лікування, виникнення серйозних функціональних порушень, а інколи й до важких ускладнень, наслідком яких може бути інвалідизація хворих. Сучасна практика охорони здоров'я передбачає застосування фізичної реабілітації на всіх етапах відновного лікування (стаціонар, поліклінічне відділення, санаторно-курортне лікування). Фізичну реабілітацію проводять з урахуванням послідовності етапів реабілітації у відділеннях лікувальної фізкультури, центрах професійної реабілітації і в комбінованих (медичних та професійних) реабілітаційних центрах. Така схема відповідає розробкам Експертного комітету ВООЗ з питань реабілітації, а також міжнародним уявленням про побудову реабілітаційних центрів різного напрямку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен знати:

1. Мати уявлення про спортивну медицину, знати її мету та основні завдання.
2. Розуміти значення медичного (лікарського) контролю при оздоровчому та спортивному тренуванні.
3. Аналізувати дані комплексного лікарського обстеження з визначенням фізичного розвитку, функціональних здібностей та стану здоров'я обстежених осіб.

4. Давати рекомендації щодо вибору найбільш оптимального виду занять фізичними вправами, рекреаційно-оздоровчих та тренуючих рухових режимів в залежності від фізичного стану.

5. Трактувати зміни основних фізіологічних систем під впливом фізичних навантажень різної інтенсивності.

6. Знати причини виникнення передпатологічних та патологічних станів, а також фактори ризику раптової смерті при нераціональних заняттях фізичною культурою і спортом.

7. Знати і проводити діагностику гострого та хронічного фізичного перенапруження, а також інших захворювань і ушкоджень, що виникають внаслідок неадекватних фізичних навантажень; володіти методами невідкладної допомоги і лікування гострого та хронічного фізичного перенапруження.

8. Давати рекомендації щодо медико-біологічних й інших засобів профілактики перевтомлення та відновлення фізичної працездатності при оздоровчому тренуванні й у сучасному спорті.

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен вміти:

1. Трактувати поняття «реабілітація». Знати мету, завдання та основні напрямки (аспекти) реабілітації.

2. Мати уявлення про «фізичну реабілітацію» (ФР), визначати її мету, завдання, основні засоби та методичні принципи.

3. Розуміти значення ФР для більш швидкого відновлення здоров'я, порушених функцій і працездатності хворих, підвищення якості їх життя, попередження або ліквідації наслідків патологічного процесу.

4. Знати визначення та особливості методу лікувальної фізкультури (ЛФК) як основного засобу ФР, пояснювати механізми лікувальної дії фізичних вправ та масажу на організм, розуміти основні принципи підбору та дозування фізичних навантажень.

5. Знати оптимальні режими рухової активності для призначення хворим на стаціонарному, амбулаторно-поліклінічному та санаторно-курортному етапах відновного лікування, їх завдання і зміст залежно від періоду ФР.

6. Знати основні завдання, особливості окремих методик ЛФК та спеціальні вправи при патології внутрішніх органів, захворюваннях і ушкодженнях нервової системи, травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату, при оперативних втручаннях, а також в акушерсько-гінекологічній практиці та педіатрії.

7. Знати надання хворим різноманітного профілю рекомендацій щодо самостійних занять фізичними вправами за вказівкою лікаря, з поясненням особливостей самоконтролю під час занять.

8. Знати як оцінити ефективність застосування засобів фізичної реабілітації в процесі відновного лікування.

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен оволодіти навичками:

1. Володіти методикою комплексного лікарського обстеження осіб, які займаються фізичними вправами.

2. Аналізувати лікарський висновок за результатами обстеження, вирішувати питання допуску до занять спортом та фізичною культурою, здійснювати розподіл на медичні групи.

3. Виявляти зовнішні ознаки різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ

4. Аналізувати показання та протипоказання до застосування засобів ФР у хворих різноманітного профілю.

5. Здійснювати вибір найбільш ефективних засобів ФР з урахуванням клінічного перебігу захворювань (фази, стадії, ступеня функціональних розладів), супутньої патології, а також відповідно до індивідуальних особливостей організму: віку, статі, функціональних здібностей, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програмний матеріал з дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» складається з теоретичного та практичного розділів.

Теоретичний розділ має професійно-прикладний характер і реалізується у формі лекцій, пояснень навчального матеріалу в процесі практичних занять, самостійного вивчення студентами навчально-методичної літератури, підготовка індивідуального завдання, участі у науковому студентському гуртку.

Практичний розділ передбачає оволодіння студентами обов'язковими практичними навичками та вміннями.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) лекції;
- Б) практичні заняття (семінарські заняття);
- В) самостійна робота студентів;
- Г) консультації.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття (семінарські заняття) передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач.

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного

осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття або перед іспитом.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовний модуль 1. Спортивна медицина

Конкретні цілі:

1. Мати уявлення про спортивну медицину, знати її мету та основні завдання.
2. Розуміти значення медичного (лікарського) контролю при оздоровчому та спортивному тренуванні.
3. Володіти методикою комплексного лікарського обстеження осіб, які займаються фізичними вправами.
4. Аналізувати дані комплексного лікарського обстеження з визначенням фізичного розвитку, функціональних здібностей та стану здоров'я обстежених осіб.
5. Робити лікарський висновок за результатами обстеження, вирішувати питання допуску до занять спортом та фізичною культурою, здійснювати розподіл на медичні групи.
6. Давати рекомендації щодо вибору найбільш оптимального виду занять фізичними вправами, рекреаційно-оздоровчих та тренуючих рухових режимів в залежності від фізичного стану.
7. Трактувати зміни основних фізіологічних систем під впливом фізичних навантажень різної інтенсивності.
8. Виявляти зовнішні ознаки різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ.
9. Знати причини виникнення передпатологічних та патологічних станів, а також фактори ризику раптової смерті при нераціональних заняттях фізичною культурою і спортом.
10. Вміти проводити діагностику гострого та хронічного фізичного перенапруження, а також інших захворювань і ушкоджень, що виникають внаслідок неадекватних фізичних навантажень; володіти методами невідкладної допомоги і лікування гострого та хронічного фізичного перенапруження.
11. Давати рекомендації щодо медико-біологічних й інших засобів профілактики перевтомлення та відновлення фізичної працездатності при оздоровчому тренуванні й у сучасному спорті.

Тема 1. Сучасні уявлення про спортивну медицину. Основні завдання і зміст лікарського контролю. Сучасні уявлення про спортивну медицину і фізичну реабілітацію. Медичний контроль в

процесі занять фізичними вправами. Методика комплексного лікарського обстеження. Визначення та оцінка фізичного розвитку.

Спортивна медицина в історичному аспекті. Сучасні уявлення про спортивну медицину (СМ). Рухова активність в житті людини та її значення для збереження і зміцнення здоров'я. Основні тенденції розвитку СМ. Система організації лікарсько-фізкультурної служби. Лікарсько-фізкультурний диспансер, центри спортивної медицини та лікувальної фізкультури (ЛФК). Мета, завдання і зміст лікарського контролю за тими, хто займається фізичною культурою та спортом. Особливості медичного обстеження фізкультурників і спортсменів. Сучасні методи обстеження. Форми роботи з лікарського контролю. Види лікарських спостережень. Особливості лікарського контролю за особами різної статі і віку. Оцінка умов, організації та методики проведення занять фізичними вправами.

Комплексна методика лікарських обстежень осіб, що займаються фізичними вправами. Основні завдання первинного, повторного та додаткового медичних обстежень. Загальний і спортивний анамнез. Загальний лікарський огляд. Аналіз і оцінка даних перкусії та аускультатії серця спортсменів. Фізіологічні критерії тренуваності. Фізичний розвиток людини та фактори, що його визначають. Дослідження фізичного розвитку та опорно-рухового апарату за допомогою соматоскопії і антропометрії. Оцінка фізичного розвитку методами стандартів, антропологічного профілю та індексів.

Тема 2. Дослідження та оцінка функціонального стану організму за допомогою функціональних проб.

Поняття про функціональні проби та їх значення в функціональній діагностиці. Основні завдання функціонального дослідження. Класифікація функціональних проб. Загальні вимоги до проведення функціональних проб. Функціональні проби з затримкою подиху (Штанге, Генчі-Сабразе), навантажувально-дихальні проби. Проби зі зміною положення тіла (ортостатична, кліностатична). Методика їх проведення і оцінка. Класифікація фізичних навантажень (максимальні, субмаксимальні, оптимальні, мінімальні). Призначення одномоментних, двох-, тримоментних та комбінованих функціональних проб. Проби Мартине-Кушелєвського та Летунова. Оволодіння методикою проведення функціональної проби Мартине-Кушелєвського. Оцінка результатів проб зі стандартним фізичним навантаженням. Типи реакції серцево-судинної системи на функціональні проби зі стандартним фізичним навантаженням.

Тема 3. Кількісна оцінка рівня фізичного здоров'я людини. Лікарський висновок. Допуск до занять фізичною культурою та спортом, Індивідуальні рухові режими під час оздоровчих та спортивних тренувань.

Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Лікарський висновок за результатами обстежень фізкультурників і спортсменів. Розподіл на медичні групи. Вікові межі допуску дітей до занять спортом. Рекомендації лікаря щодо тренування жінок. Орієнтовані терміни відновлення занять фізичними вправами після захворювань.

Кількісна оцінка рівня фізичного (соматичного) здоров'я. Поняття про “кількість” фізичного (соматичного) здоров'я людини. “Адаптаційна” (В.П. Казначеева і Р.М. Баєвського) та “енергетична” (Г.Л. Апанасенко) концепції визначення кількості здоров'я. Експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я населення при профілактичних оглядах (за Г.Л. Апанасенком, 1992). Поняття про “безпечний рівень здоров'я”. Медична валеологія та санологія. Поняття про біологічний вік людини, методика його визначення та оцінки (за В.П. Войтенко, 1991). Диференційовані рекреаційно-оздоровчі рухові режими в практиці превентивної медицини. Межова і тренувальна частота серцевих скорочень залежно від фізичного стану.

Тема 4. Визначення та оцінка загальної фізичної працездатності та аеробної продуктивності. Толерантність до фізичних навантажень.

Поняття про загальну фізичну працездатність, аеробну продуктивність та толерантність до фізичних навантажень. Прямі і непрямі методи визначення фізичної працездатності. Функціональні проби на зусилля (навантажувальні тести). Показання та протипоказання для призначення навантажувальних тестів і стани, що потребують особливої уваги при тестуванні. Умови проведення тестування. Види і початкова величина навантажень. Клінічні і функціональні ознаки порогу толерантності до фізичних навантажень. Субмаксимальний тест PWC_{170} . Методика проведення та принципи розрахунку фізичної працездатності при виконанні тесту PWC_{170} (при велоергометрії і степергометрії). Визначення максимального споживання кисню (МСК). Розрахунок показника МСК за номограмою Астранда і за величиною PWC_{170} . Тест Наваккі, Гарвардський степ-тест, тести Купера: методика проведення та оцінка результатів тестування. Функціональні класи (класи фізичного стану) в залежності від потужності навантаження, виконаного при тестуванні фізичної працездатності, а також від аеробної продуктивності.

Тема 5. Передпатологічні стани, захворювання та ушкодження, які виникають при нераціональних заняттях фізичною культурою та спортом. Проблеми допінгу в спорті.

Поняття про гостру та хронічну фізичну перенапругу. Причини виникнення передпатологічних станів, захворювань і ушкоджень під час занять фізичною культурою та спортом. Перетренованість, причини виникнення, стадії перетренованості. Порушення ритму серця. Гіпер- і гіпотонічні стани. Дистрофія міокарда внаслідок хронічної фізичної перенапруги, клінічна картина, стадії перебігу, лікування та профілактика. Фізіологічне та патологічне спортивне серце. Гострі патологічні стани (печінково-болючий синдром, гравітаційний шок, гіпоглікемічний стан та ін.), причини виникнення, невідкладна допомога. Хронічні ураження та перенапруження опорно-рухового апарату. Ризик раптової смерті під час занять фізичною культурою та спортом.

Тема 6. Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять фізичними вправами. Засоби відновлення і стимуляції при оздоровчому та спортивному тренуванні.

Фізіологічні механізми процесів відновлення. Харчування як фактор відновлення працездатності. Медико-біологічні засоби відновлення і стимуляції фізичної працездатності. Характеристика біологічно-активних речовин. Фармакологічні засоби профілактики перевтоми і відновлення спортивної працездатності. Застосування загартування для профілактики захворювань. Класифікація допінгів. Анаболічний синдром. Антидопінговий контроль. Наслідки використання допінгів.

Змістовний модуль 2. Фізична реабілітація

Конкретні цілі:

1. Тракувати поняття «реабілітація». Знати мету, завдання та основні напрямки (аспекти) реабілітації.
2. Мати уявлення про «фізичну реабілітацію» (ФР), визначати її мету, завдання, основні засоби та методичні принципи.
3. Розуміти значення ФР для більш швидкого відновлення здоров'я, порушених функцій і працездатності хворих, підвищення якості їх життя, попередження або ліквідації наслідків патологічного процесу.
4. Знати визначення та особливості методу лікувальної фізкультури (ЛФК) як основного засобу ФР, пояснювати механізми лікувальної

- дії фізичних вправ та масажу на організм, розуміти основні принципи підбору та дозування фізичних навантажень.
5. Аналізувати показання та протипоказання до застосування засобів ФР у хворих різноманітного профілю.
 6. Знати оптимальні режими рухової активності для призначення хворим на стаціонарному, амбулаторно-поліклінічному та санаторно-курортному етапах відновного лікування, їх завдання і зміст залежно від періоду ФР.
 7. Знати основні завдання, особливості окремих методик ЛФК та спеціальні вправи при патології внутрішніх органів, захворюваннях і ушкодженнях нервової системи, травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату, при оперативних втручаннях, а також в акушерсько-гінекологічній практиці та педіатрії.
 8. Здійснювати вибір найбільш ефективних засобів ФР з урахуванням клінічного перебігу захворювань (фази, стадії, ступеня функціональних розладів), супутньої патології, а також відповідно до індивідуальних особливостей організму: віку, статі, функціональних здібностей, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень.
 9. Вміти надавати хворим різноманітного профілю рекомендацій щодо самостійних занять фізичними вправами за вказівкою лікаря, з поясненням особливостей самоконтролю під час занять.
 10. Вміти оцінювати ефективність застосування засобів фізичної реабілітації в процесі відновного лікування.
 11. Здійснювати вибір оптимального режиму рухової активності для хворих хірургічного профілю та пацієнтів з травмами і захворюваннями опорно-рухового апарату в залежності від етапу та періоду ФР.
 12. Вміти планувати заходи ФР та застосовувати методики ЛФК при оперативних втручаннях в передопераційному та післяопераційному періодах.
 13. Вміти планувати заходи ФР та застосовувати методики ЛФК при травмах опорно-рухового апарату в іммобілізаційному, постіммобілізаційному та відновному періодах.
 14. Вміти планувати заходи ФР та застосовувати методики ЛФК при захворюваннях опорно-рухового апарату.
 15. Здійснювати вибір оптимального режиму рухової активності для пацієнтів із захворюваннями і травмами центральної й периферичної нервової системи в залежності від етапу та періоду ФР.

16. Вміти застосовувати методики ЛФК при гострому і хронічному порушенні мозкового кровообігу на різних етапах реабілітації та в залежності від порушення рухових функцій.
17. Вміти застосовувати методики ЛФК в комплексному лікуванні хворих з черепно-мозковою травмою в залежності від клінічного періоду.
18. Вміти застосовувати методики ЛФК при захворюваннях та травмах периферичної нервової системи в залежності від порушення рухової функції та виразності больового синдрому.
19. Здійснювати вибір та вміти застосовувати комплекс різноманітних засобів ФР при патології у дітей різного віку.
20. Знати основні принципи, завдання та особливості методик ЛФК при захворюваннях у дітей в залежності від характеру патології.
21. Засвоїти особливості методик ЛФК для жінок з нормальним перебігом чи з патологією вагітності, залежно від триместру, у пологах, післяпологовому періоді, а також при оперативному розродженню.
22. Вміти планувати заходи ФР та застосовувати методики ЛФК в гінекологічній практиці.

Тема 7. Загальні основи фізичної реабілітації. Лікувальна фізична культура в системі фізичної реабілітації.

Поняття «реабілітація», основні напрямки (аспекти) реабілітації. Фізична реабілітація (ФР), її загальні принципи. Періоди та етапи ФР. Засоби ФР. Лікувальна фізична культура (ЛФК) як основний засіб ФР. Історія розвитку ЛФК. Особливості методу ЛФК. Засоби ЛФК. Механізми лікувальної дії фізичних вправ. Форми, методи та методичні принципи ЛФК. Класифікація фізичних вправ. Показання та протипоказання до призначення лікувальної гімнастики. Методика складання схем та орієнтованих комплексів гігієнічної та лікувальної гімнастики. Основні принципи підбору і дозування фізичних вправ. Режими рухової активності. Показання до призначення рухових режимів на стаціонарному, санаторному і амбулаторно-поліклінічному етапах реабілітації, їх задачі і зміст. Функціональні проби та стандартні тест-комплекси, які застосовуються для оцінки ефективності курсу фізичної реабілітації.

Тема 8. Фізична реабілітація в клініці внутрішніх хвороб.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів ФР при захворюваннях серцево-судинної системи. Показання та протипоказання до призначення засобів ФР. Програми ФР хворих на інфаркт міокарда (ІМ). Оцінка рухових можливостей, визначення функціонального класу хворих на гострий ІМ. Режими рухової активності при ІМ, методика застосування ЛФК в залежності від рухового режиму та функціонального класу. Вибір рухового режиму та методик ЛФК у хворих на ішемічну хворобу серця (ІХС) на стаціонарному та санаторно-курортному етапах. Показання та протипоказання до призначення засобів фізичної реабілітації при гіпер- та гіпотонічній хворобі. Визначення стадії захворювання та ступеня функціональних порушень. Окремі методики ЛФК при гіпер- та гіпотонічній хворобі, а також вегетативних дисфункціях.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації, показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК при бронхолегеневій патології. Характеристика дихальних вправ, які використовуються при патології органів дихання. Визначення порушень функції органів дихання та ступеню дихальної недостатності. Диференційований вибір дихальних та гімнастичних вправ в залежності від механізму обструкції, ступеня дихальної недостатності та порушень ритму і стереотипу дихання. Особливості застосування та окремі методики ЛФК при бронхіальній астмі, пневмонії, плевриті, емфіземі легень, бронхоектатичній хворобі, туберкульозі легень в залежності від рухового режиму.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях органів травлення. Показання та протипоказання до призначення ЛФК. Диференційований вибір засобів ЛФК в залежності від порушень моторної та секреторної функцій, а також враховуючи фазу травлення. Завдання та окремі методики ЛФК при хронічному гастриті, виразковій хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки, захворюваннях жовчних шляхів та кишок, спланхноптозі.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях нирок та порушеннях обміну речовин. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Завдання і окремі методики ЛФК при патології нирок та порушеннях обміну речовин (ожирінні, цукровому діабеті).

Тема 9. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах центральної нервової системи.

Анатомо-фізіологічні структури рухової сфери. Симптоматологія рухових розладів. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях та травмах ЦНС. Показання та протипоказання до застосування засобів фізичної реабілітації при неврологічних захворюваннях. Особливості окремих методик при гострому порушенні мозкового кровообігу (інсульті). Визначення завдань, засобів і методик фізичної реабілітації, рухового режиму в залежності від порушень рухових функцій. Вибір вихідних положень. Складання схеми і комплексу процедури лікувальної гімнастики. Особливості застосування фізичної реабілітації при закритих та відкритих травмах головного мозку. Сучасні технології фізичної реабілітації хворих на дитячій церебральний параліч.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації. Показання та протипоказання до застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях та травмах периферичної нервової системи. Особливості відновно-компенсаторної терапії при невриті лицевого нерва, спеціальні фізичні вправи. Окремі методики лікувальної гімнастики при невриті ліктьового і променевого нервів, радикуліті. Фізична реабілітація при травматичних ушкодженнях спинного мозку.

Тема 10. *Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії*

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів ФР при хірургічних захворюваннях. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні завдання та форми ЛФК у передопераційний і післяопераційний періоди. Особливості застосування засобів ЛФК при оперативних втручаннях на органах черевної і грудної порожнин в залежності від рухового режиму та перебігу післяопераційного періоду. Особливості окремих методик ЛФК при хірургічних захворюваннях легень, при уроджених і набутих пороках серця, аортокоронарному шунтуванні, захворюваннях шлунково-кишкового тракту.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів ФР при травмах опорно-рухового апарату. Показання та протипоказання для Завдання ЛФК в залежності від періоду (імобілізаційний, постімобілізаційний, відновний) та методу лікування травматологічних хворих. Вибір засобів та форм ЛФК. Особливості методик ЛФК при діафізарних переломах верхньої та нижньої кінцівок, внутрішньо-суглобових переломах та вивихах, компресійних переломах хребта і

переломах кісток таза. Оцінка ефективності фізичної реабілітації. Показання та протипоказання до застосування засобів фізичної реабілітації при ортопедичних порушеннях у дітей. Загальні та спеціальні завдання фізичної реабілітації при сколіозі. Визначення ступеня сколіозу та функціональних порушень за допомогою функціональних проб. Особливості методики і спеціальні вправи в залежності від ступеня сколіозу. Складання схеми процедури та комплексу коригуючої гімнастики. Види дефектів постави. Особливості методики фізичної реабілітації при порушеннях постави, плоскостопості. Фізична реабілітація при уродженій м'язовій кривошії, уродженому вивиху стегна. Фізична реабілітація при остеохондрозі хребта.

Тема 11. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології.

Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації. Показання та протипоказання до застосування засобів фізичної реабілітації при вагітності. Особливості методики використання фізичних вправ для жінок з нормальним перебігом вагітності залежно від триместру. Особливості методики застосування фізичних вправ у пологах та післяпологовому періоді, при неправильних положеннях і тазовому передлежанні плоду, при оперативному розродженню. Складання схеми процедури і комплексу процедури лікувальної гімнастики в залежності від періоду вагітності.

Показання та протипоказання до призначення засобів фізичної реабілітації в гінекологічній практиці. Особливості окремих методик фізичної реабілітації при хронічних запальних захворюваннях жіночих статевих органів, аномалії положень матки. Складання схеми процедури і комплексу процедури лікувальної гімнастики. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації при розладах менструальної функції та функціональному нетриманні сечі.

Тема 12. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку.

Основні принципи застосування засобів ФР в педіатрії. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів ФР при захворюваннях дітей різного віку. Особливості фізичного виховання немовлят та його значення. Фізіологічний вплив масажу на організм дітей, показання та протипоказання до його призначення. Особливості методик лікувальної гімнастики при патології у дітей раннього віку: рахіті, гіпотрофії, дитячому церебральному паралічу та ін. залежно від періоду

захворювання. Задачі та особливості методик лікувальної гімнастики при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, патології опорно-рухового апарату та порушеннях обміну речовин у дітей різного віку.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Лекції	Практич ні заняття/ семі нарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
Розділ І. Спортивна медицина				
1. Сучасні уявлення про спортивну медицину і фізичну реабілітацію. Медичний контроль в процесі занять фізичними вправами. Методика комплексного лікарського обстеження. Визначення та оцінка фізичного розвитку.	1	2	1	-
2. Дослідження та оцінка функціонального стану організму за допомогою функціональних проб.	1	4	1	-
3. Кількісна оцінка рівня фізичного здоров'я людини. Лікарський висновок. Допуск до занять фізичною культурою та спортом, Індивідуальні рухові режими під час оздоровчих та спортивних тренувань.		2	1	-
4. Визначення та оцінка фізичної працездатності, аеробної продуктивності та толерантності до фізичних навантажень.	1	2	1	-
5. Передпатологічні і патологічні стани, захворювання та ушкодження, які виникають при нерациональних заняттях фізичною культурою та спортом. Проблеми допінгу в спорті.	1	2	1	-

6. Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять фізичними вправами. Засоби відновлення і стимуляції при оздоровчому та спортивному тренуванні.		2	1	-
Змістовний модуль 2. Фізична реабілітація				
7. Загальні основи фізичної реабілітації. Лікувальна фізкультура в системі ФР.	1	2	1	-
8. Фізична реабілітація в клініці внутрішніх хвороб.	1	2	1	-
9. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах нервової системи.	1	4	1	-
10. Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.	1	2	1	-
11. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології.	1	2	1	-
12. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку.	1	2	1	-
Індивідуальне завдання.			4	
Підсумковий контроль засвоєння модулю «Фізична реабілітація, спортивна медицина»		2	4	
ВСЬОГО ГОДИН – 60	10	30	20	

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема лекції	Кількість годин
1	Сучасні уявлення про спортивну медицину і фізичну реабілітацію. Медичний контроль під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку та функціональних здібностей організму.	2
2	Фізична працездатність та її зв'язок з показниками здоров'я. Передпатологічні стани і захворювання при нераціональних заняттях фізичними вправами. Поняття про допінг.	2
3	Загальні основи фізичної реабілітації. ЛФК як основний засіб ФР. Фізична реабілітація в клініці внутрішніх хвороб.	2
4	Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах нервової системи. Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.	2
5	Фізична реабілітація в акушерсько-гінекологічній практиці. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку.	2
	РАЗОМ:	10

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин
1.	Сучасні уявлення про спортивну медицину і фізичну реабілітацію. Медичний контроль в процесі занять фізичними вправами. Методика комплексного лікарського обстеження. Визначення та оцінка фізичного розвитку організму за допомогою функціональних проб.	6
2.	Кількісна оцінка рівня фізичного здоров'я. Лікарський висновок. Допуск до занять фізичною культурою та спортом. Індивідуальні рухові режими під час оздоровчих та спортивних тренувань.. Визначення та оцінка фізичної працездатності, аеробної продуктивності та толерантності до фізичних навантажень. Передпатологічні і патологічні стани, захворювання та ушкодження, які виникають при нераціональних заняттях фізичною культурою та спортом. Проблеми допінгу в спорті.	6
3.	Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять фізичними вправами. Засоби відновлення та стимуляції при оздоровчому та спортивному тренуванні. Загальні основи фізичної реабілітації. Лікувальна фізкультура в системі ФР. Фізична реабілітація в клініці внутрішніх хвороб.	6
4.	Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах нервової системи. Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.	6
5.	Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку.	6
Всього		30

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять; огляд науково-методичної літератури; формування практичних навичок та вмінь.	10
2.	Написання лікарсько-контрольної карти фізкультурника та спортсмена (форма № 061/о чи №162/о) та картки хворого, що лікується в кабінеті ЛФК, відділенні відновного лікування або реабілітаційного центру (форма №42/о).	2
3.	Виконання індивідуального завдання: 1. Підготовка реферату або презентації за однією з тем, які рекомендовані для самостійного поглибленого вивчення *. 2. Участь у фрагментах науково-дослідницької роботи кафедри; наукові доповіді на засіданнях студентського наукового гуртка та /або студентських науково-практичних конференціях; підготовка наукових публікацій. 3. Участь у міжвузівській та /або всеукраїнській олімпіаді з дисципліни. 4. Методична робота (пошук та опрацювання навчально-методичних матеріалів, підготовка наочних засобів та ін.).	4
4.	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	4
РАЗОМ:		20

*** Примітка:** Теми, які рекомендовані для самостійного поглибленого вивчення

1. Формування здорового способу життя людини на сучасному етапі.
2. Актуальні проблеми оптимізації маси тіла людини в умовах сьогодення.
3. Особливості лікарського контролю за дітьми, підлітками та жінками в процесі занять фізичними вправами.
4. Загартування як ефективний засіб зміцнення та відновлення здоров'я.
5. Раптова смерть під час занять фізичними вправами. Проблеми допінгу в спорті.
6. Сучасні підходи до фізичної реабілітації хворих на інфаркт міокарда.
7. Особливості фізичної реабілітації при пневмонії, плевриті, бронхіальній астмі.

8. Особливості фізичної реабілітації при інсультах.
9. Особливості сучасної психофізичної підготовки жінки при нормальному перебігу вагітності.
10. Сучасні засоби фізичної реабілітація при остеохондрозі хребта.
11. Профілактика та корекція порушень постави і плоскостопості у дітей.
12. Нетрадиційні засоби фізичної реабілітації дітей з дитячим церебральним паралічем.

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ – не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

**13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У
МАТРИКУЛИ** – не передбачено

**14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТА (ІРС)** – не передбачено

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим методам контролю:

- тестування (усне, письмове, комп'ютерне);
- структуровані письмові роботи;
- структурований контроль практичних навичок;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.

Форми контролю:

Попередній (вхідний) контроль слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.

Поточний контроль – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих

завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.

Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.

Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.

ПРИМІТКА: Кафедра визначає форми контролю відповідно до навчального плану з дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється за схемою: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 120-ти бальну шкалу здійснюється наступним чином:

Рейтингова 12-ти бальна шкала	Шкала оцінювання поточної успішності
4	66
4,5	69
5	72
5,5	75
6	78
6,5	81
7	84
7,5	87
8	90
8,5	93
9	96
9,5	99
10	102
10,5	105
11	108
11,5	111
12	114

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни з додаванням балів за індивідуальну роботу студента (ІРС), становить 120 балів.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.

Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний

	навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково

	<p>відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.</p>
12	<p>Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.</p>

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

ПРИМІТКА: Кафедра визначає критерії оцінювання відповідно до змісту робочої програми з дисципліни. Даний документ має бути представлений на інформаційному стенді кафедри.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (ІРС)**

Бали	Критерії оцінювання
1	ПІДБІР ДВОХ ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. або ПІДБІР ДВОХ АУДІО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
2	ВИГОТОВЛЕННЯ ЛАМІНОВАНОЇ ТАБЛИЦІ З ВІДПОВІДНИХ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ. або ВИСТУП НА ЗАСІДАННІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА.
3	УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ ПУБЛІКАЦІЇ ТЕЗ.
4	СКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОГО КРОСВОРДУ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ СТЕНДОВОЇ ДОПОВІДІ.
5	ВИГОТОВЛЕННЯ ЕКСПОНАТУ або СЕРІЇ МІКРОПРЕПАРАТІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНО-БІОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ УСНОЇ ДОПОВІДІ.
6	ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ.

або ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У РОБОТІ НАУКОВОГО ФОРУМА.

Примітка: якщо студент приймає участь у двох і більше видах індивідуальної роботи, йому зараховуються бали лише за один вид роботи на його вибір. Даний документ має бути представлений на інформаційному стенді кафедри.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
0	Виставляється, коли студент виявляє повне незнання змісту виконання роботи.
1 - 3	Виставляється, коли студент частково виявляє знання змісту виконання роботи.
4 - 6	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки під час проведення досліджень.
7 - 9	Виставляється студенту, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10 - 12	Виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.

Примітка: за недооформлені протоколи практичних занять з дисципліни від загальної кількості балів за практичне завдання віднімається 3,0 бали.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст

	навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі

	запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.
2. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : вибрані лекції для студентів / [Абрамов В. В., Клапчук В. В., Смирнова О. Л. та ін.] ; за ред. проф. В. В. Клапчука. – Дніпропетровськ : Медакадемія, 2006. – 179 с.
3. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : тестові завдання для контролю знань студентів медичного та стоматологічного факультетів вищих медичних навчальних закладів IV рівнів акредитації : навчальний посібник / [Абрамов В. В., Клапчук В. В., Магльований А. В. та ін.] ; за ред. проф. В. В. Клапчука та проф. А. В. Магльованого. – Дніпропетровськ : Медакадемія, 2006. – 124 с.

Допоміжна

1. Белая Н. А. Лечебная физкультура и массаж : учебно-методическое пособие для медицинских работников / Белая Н. А. – М. : Советский спорт, 2001. – 272 с.
2. Граевская Н. Д. Спортивная медицина: курс лекций и практические занятия. Учебное пособие / Граевская Н. Д., Долматова Т. И. – М. : Советский спорт, 2004. – 304 с.
3. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура : справочник / В. А. Епифанов. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Медицина, 2001. – 592 с.
4. Макарова Г. А. Спортивная медицина : [учебник] / Макарова Г. А. – М. : Советский спорт, 2003. – 480 с.
5. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи : навчальний посібник / Марченко О. К. – Київ : Олімпійська література, 2006. – 196 с.

6. Медицинская реабилитация в спорте: руководство для студентов и врачей / [Сокрут В. Н., Казаков В. Н., Поважная Е. С. и др.] ; под ред. В. Н. Сокрута, В. Н. Казакова. – Донецк : «Каштан», 2011. – 620 с.
7. Мухін В. М. Фізична реабілітація / Мухін В. М. – Видання третє, перероблене та доповнене. – К. : Олімпійська література, 2009. – 488 с.
8. Пешкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів : навчальний посібник / О. В. Пешкова. – Харків : СПДФО, 2011. – 312 с.
9. Полянська О. С. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В. В. Клапчука, О. С. Полянської. – Чернівці : Прут, 2006. – 208 с.
10. Романчук О.П. Лікарсько-педагогічний контроль в оздоровчій фізичній культурі : навч.-метод.пос. / О.П. Романчук. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2010. – 206 с.
11. Соколовський В. С. Лікувальна фізична культура : [підручник] / В. С. Соколовський, Н. О. Романова, О. П. Юшковська. – Одеса : Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с. – (Бібліотека студента-медика).